ÇANAKKALE
ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

BAYRAMİÇ BELEDİYESİ

Bayramiç
Sempozyumu'07

BAYRAMİÇ'de
Tarım - Elma - Şarap
Turizm - Kazdağları
Su Ürünleri - Alabalık
Arkeoloji
Jeoloji
Tarih

03-05 Ağustos 2007

İÇİNDEKİLER

Bayramiç Değerleri Sempozyumu

Yer: Bayramiç Öğretmenevi

1. Oturum: Bayramiç Bölgesinde Arkeoloji ve Turizm

Oturum Başkanı: **Nurettin ARSLAN**

Dinçer Savaş LENGER; 1
Antik Çağda İda Dağının Sosyo Ekonomik Yapısı
Tolga ÖZHAN; 7
Antik Kaynaklarda Skepsis Kenti
Cem ŞAHİN; 11
Troas'ta Arkaik Kökenli Bir Yerleşim: Kebren ve Savunma Duvarları
Reyhan KÖRPE, Mehmet Fatih YAVUZ; 19
Antik Çağlarda Troas'da Ağaç ve Ağaç Taşımacılığı
Emel CAN 23
Alternatif Turistik Ürün Çeşitlendirme ve İmaj Politikası
Mehmet ÇAVUŞOĞLU; 29
E-KO Turizm ve Bayramiç Yöresine Yönelik Yeni Bir Tanıtım Stratejisi

2. Oturum: Bayramiç'te Sosyal Hayat

Oturum Başkanı: **Ülkü ALTINOLUK**

Gülgün YAZICI, İmran ŞAHİN, Mesut YAZICI, 39
Kitabelere Göre Bayramiç'te Sosyal Hayat
Mustafa AKSOY; 57
Türk Toplumunun Varlığının İzi Mezar Taşlarının Bayramiç'teki Durumu
Mithat ATABAY; 67
1950-1951'de Bayramiç'e Gelen Bulgaristan Göçmenleri
Çiğdem ALPARSLAN; 75
Bayramiç İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve İşgücü Piyasasının Özellikleri
Tülay CENGİZ, Tutku AK, Füsun ERDURAN, Abdullah KELKİT 83
Hızlı Kırsal Değerlendirme Yönteminin Evciler Köyü, Çanakkale Örneğinde İncelenmesi
Halil IŞIK; 91
Bayramiç'in Geleceği Gençler: Gençliği Rol Modelliği Aracılığıyla Bilinçlendirmeye Yönelik *Model* Önerisi

3. Oturum: Değerler Bütünü Olarak Kazdağları

Oturum Başkanı: **Osman DEMİRCAN**

Ahmet GÖNÜZ, Seda AKTAŞ; İnanç SEVİM; 97
Bayramiç Yöresi İçin Yeni Bir Alternatif Ekonomik Değer Hypericum calycinum L.(St. John's Wort)
Başaran DÜLGER, Ahmet GÖNÜZ, Nurcihan HACIOĞLU; 105
Hypericum *calycinum* L. Bitkisinin Antimikrobiyal Aktivitesi Üzerine Bir Çalışma
Hamit ALTAY, N. Mücalla MÜFTÜOĞLU, Oktay KÜÇÜKOKUMUŞ, Fisun COŞKUN;
Bayramiç'e Özgü Bir Doğal Değer: Cyclamen hererofolium 109
Latife AKTAN; 117
Kazdağları Siklameninden Türk Çini Sanatına

4. Oturum: Kazdağlarında Çevre Sorunları ve Korunması
Oturum Başkanı: **Ahmet GÖNÜZ**

M. Şahabettin KALFA; 125
Yeşil Dünya Kaz Dağı
Reyhan ERDEM; 133
Kazdağlarında Çevre Sorunları
Füsun ERDURAN, Osman DEMİRCAN, Tülay CENGİZ, Abdullah KELKİT; 139
Çanakkale Kazdağları Ekolojisinin Korunmasında Doğa Eğitiminin Önemi

5. Oturum: Kazdağları Coğrafyası
Oturum Başkanı: **A. Adem TEKİNAY**

Talat KOÇ; 145
*Bayramiç (*Çanakkale*) Çevresinin (Kaz Dağı Kuzeyi) Yerşekli Özellikleri*
Kemal ÖKMEN, Hülya YILDIRIM, M. Emin ÖZEL; 151
Kaz Dağlarında Kar ve İklim Değişikliği İlişkisi
Mülayim GÜRE, H. Hülya YILDIRIM, M. Emin ÖZEL; 157
Uydu Görüntüleriyle *Bayramiç Bölgesi CORINE Sınıflandırması*
Muzaffer ÖZDEMİR; Hülya YILDIRIM, M. Emin ÖZEL; 165
Özel Uzaktan Algılama Uydu Verileri ile Farklı Tarihli Bayramiç Görüntülerinden Bitki Örtüsünün Zamansal İncelenmesi

6. Oturum: Bayramiç Bölgesinin Ekonomik Değerleri
Oturum Başkanı: **Hamit ALTAY**

Selçuk BERBER, Harun YILDIZ, Musa BULUT, A. Adem TEKİNAY; 173
*Bayramiç İlçesi (*Çanakkale*) İçsu Kaynakları ve Su Ürünleri Üretim Potansiyeli*
Mustafa ALPASLAN, Hasan Barış ÖZALP, Betül GÜROY, Deniz Anıl ODABAŞI; 181
Bayramiç (Kazdağları-Evciler) Yöresinde Alabalık Değerlendirme Kültürü
Nükhet Nilüfer ZORBA, Murat ZORBA, Onur GÜNEŞER, Selma GÜVEN; 185
Geleneksel Bayramiç Tahin Helvası
Mustafa SAKALDAŞ, Kenan KAYNAŞ; 187
Çanakkale Bayramiç Yöresinde Yoğunlukla Yetiştirilen Tüysüz Beyaz Şaftalide Farklı Depolama Sürelerinin Meyve Kalitesi Üzerine Etkileri
Mehmet MARANGOZ; 193
Elma Üretimi ve Bayramiç Bölgesindeki Elma Üreticilerinin Pazarlama Sorunları
Nilsun SARIYER; 201
Tarım Ürünlerinde Yeni *Ürün Pazarlaması: Bayramiç Nektarini*

EK:

M. Şehabettin KALFA 209
XIX. Yüzyıl kal'a – i Sultaniye Salnamelerinde Bayramiç

ÇANAKKALE KAZ DAĞLARI EKOLOJİSİNİN KORUNMASINDA DOĞA EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Füsun ERDURAN [***], Osman DEMİRCAN [*] Tülay CENGİZ [****] Abdullah KELKİT [**]

ÖZET

Çanakkale, coğrafi konumu yanı sıra dünya mirası niteliğinde zengin kaynak değerlerine sahip olması nedeni ile gelişiminde ve planlanmasında hassas ekosistemlerin, biyo çeşitliliğin, kültürel değerlerin göz önünde bulundurulması gerekli önemli bir İlimizdir. Çanakkale'nin en önemli gen kaynaklarından biri olarak, tarihi, arkeolojik, jeolojik, yerel yaşantı, yaban hayatı ve florası açısından çok zengin kaynaklara sahip olan Kaz dağları, koruma-kullanım dengesi açısından çok hassas özellikte olduğu için çalışma alanı seçilmiştir. Kaz dağlarının Çanakkale İli sınırlarında yer alan bölümü koruma statüsünde yer almamakla birlikte dünyada Alp'lerden sonra ikinci en yüksek oksijen oranına sahip olması, bol miktardaki soğuk su kaynakları ile hassas dağ ekosistemlerindendir. Bu özellikleri ile dağ turizmi ve rekreasyonu açısından da önemli potansiyele sahiptir. Sahip olduğu bu değerlerin korunarak kullanılması için bilimsel yaklaşımlarla, disiplinler arası çalışmalara yer verilmesi ve koruma bilincinin geniş tabana yayılarak bilgilendirme sistemi yapılması zorunludur.

Kaz dağları'nın bu özelliklerinin tanıtılarak kaynaklarının sürdürülebilir kullanımında bilinçli yaklaşımların oluşmasının sağlanması için bilimsel bakış açısı ile doğal ve kültürel değerlerin tanıtılması, sevdirilmesi, toplumun bilimsel çalışmalara bakış açısının geliştirilmesi ve doğa koruma bilinci oluşması için ekolojik ilkeler ışığında *doğa eğitimi* verilmesi çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kaz Dağları, Ekoloji, Doğa Koruma

GİRİŞ

Yüzyılımızda yaşanan sosyo-ekonomik gelişme, kentsel alanların kırsal alanlar aleyhine gelişmesi, kentlinin giderek artan doğa özlemi kırsal rekreasyona yönelişin önemli belirleyicileridir. Kişilerin yıpranan ruh ve bedenlerini yenilemek için doğal ortamlara duydukları ihtiyaç giderek artmaktadır. Kırsal alanlar içinde özellikle orman alanları, kentlinin rekreasyon ihtiyaçlarını karşıladığı en önemli mekanlardır. Açık havada, aktif ve pasif rekreasyon olanakları sunan bu alanlar genellikle hafta sonu ve yıllık tatillerde yoğun şekilde kullanılmaktadır (Gündüz, 1998).

Günümüzde yaşam şartlarının insan üzerinde oluşturduğu baskılardan kurtulmak için doğal zenginlikleri yanı sıra yerel yaşam mozaiği açısından da aktif rekreasyonun önemli kaynağı olan Kaz dağları dünyada Alp'lerden sonra ikinci en yüksek oksijen oranına sahip olması, bol miktardaki soğuk su kaynakları ile önemli hassas dağ ekosistemlerindendir. Günümüz turizm anlayışında doğaya ve dağlara yönlenişin gittikçe daha fazla önem kazandığını görüyoruz. Kaz dağlarının bu yönde zengin bir potansiyeli olduğu çok açıktır. Fakat alanın bu yönde kullanımında koruma yaklaşımı getirilmediğinde ve bu yönde yasal düzenlemelere yer verilmediğinde alanda hiçbir modern teknoloji ile geri elde edilemeyecek zararlara neden olunabilecektir. Bu doğal zenginliklerin kullanımında sürdürülebilirlik ilkesinin ön planda tutulması zorunluluğu alanın kaynaklarının gelecek nesillere bozulmadan iletilebilmesi için çok önemlidir.

Doğanın korunmasında en önemli olan ilk adım bilinçlendirmedir. Toplumun her yaş grubunun ve her kesiminin bu yönde bilinçlendirilmesi ve bu kişilerin kendi çevrelerine ışık tutması

---

[*] Yrd. Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
[**] Prof. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
[***] Yrd. Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
[****] Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

toplumun oto kontrolünü ve bilgilenmesini sağlayacak en etkili yaklaşımdır. Bu nedenle Kaz dağları doğayı tanıtma, doğa bilincini oluşturma ve gelecek nesillere bunu taşıma yönünden açık alan laboratuarı niteliğindedir.

İnsanın sahiplenme duygusunun doğal kaynaklar açısından geliştirilebilmesi için öncelikle onu iyi tanıması, algılaması sağlanmalıdır. Bu bilincin oluşturulduğu ile bireyler kendi yaşamında doğanın vazgeçilmezliğini ve sosyolojik, fizyolojik ve psikolojik açıdan yaşamlarını kolaylaştırdığın fark edeceklerdir. Doğanın insan yaşamında zorunlu bir nokta olduğunun fark ettirilmesi doğayı korumak için yasal zorlamalara dahi gerek olmayan bir toplum oluşturacaktır.

KAZ DAĞLARININ DOĞAL KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİ

Çanakkale, bulunduğu jeo - politik konumu, geçmişte değişik uygarlıklara ve kültürlere sahne olmuş toprakları, zengin kıyı dokusu, doğal müzeyi tamamlayan tarihsel doku içindeki doğal ve kültürel kaynaklarıyla önemli bir İldir. Kaz Dağları ise İlin güneyinde Balıkesir İl sınırında yer almaktadır.

Kaz dağları, jeopolitik konumu, çok zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla birlikte uygun iklim ve toprak özelliklerine sahip olması gibi önemli çevresel faktörler nedeniyle bünyesinde zengin bitki örtüsü varlığının oluşumuna olanak sağlamaktadır.

Biga Yarımadası'nın güneydoğusunda, esas ekseni Ayvalık/Balya yönünde olan Kaz dağları, Çanakkale ve Balıkesir il sınırları içindeki Edremit Körfezi'nin kuzeyinde yükselen izole olmuş bir morfolojik ünite teşkil eder. Kaz dağları, Biga Yarımadası'ndaki en yüksek kütledir. Dağın zirveleri, Babadağ (1750m.), Karataş (1774m.), Sarıkız (1720m.) ve Kırklar (1710m.) tepeleridir (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2001).

Kaz dağları, Edremit Körfezi'nin kuzey kıyısını izleyerek doğu-batı yönünde yaklaşık 60 km. boyunca bir duvar gibi uzanır. Batıda Ege Denizi boyunca ilerler ve kuzeyde Marmara Denizi'ne doğru araya nehirleri ve vadileri de alarak yayılır. Kaz dağları'nın en batı ucu olan Bababurnu, aynı zamanda Anadolu Yarımadası'nın da en batı noktasıdır. Kaz dağları idari açıdan Çanakkale ve Balıkesir illeri arasında paylaşılmıştır (Azatoğlu ve Azatoğlu, 2005)

Kaz dağları jeolojik yapısı ve iklim çeşitliliğinin yanı sıra, Akdeniz ve Avrupa-Sibirya floristik bölgelerinin arasındaki sınırda oluşu nedenleri ile zengin flora ve faunaya sahiptir. Alanda değişik iklim özellikleri hüküm sürer. Ege Denizi'ne yakınlığı nedeniyle Kaz dağları'nın güney yamaçlarında karakteristik Akdeniz iklimi hâkimken, kuzey yamaçlarında daha serin ve nemli karasal iklim özellikleri görülür. Buna ek olarak, Ege denizi ve kuzeyde Çanakkale Boğazı gibi iki çöküntü arasında bulunması nedeniyle, dağ kuzey rüzgârları ve güneyden sürekli esen serin deniz rüzgârlarının etkisi altındadır (Satıl, 2005).

Kaz dağları florası %24 oranında Akdeniz Bölgesi bitki örtüleri, %17,6 oranında Avrupa-Sibirya bitkileri ve %1,3 oranında da İran-Turan bitkilerini içerir. Türkiye'de buradan başka yalnızca birkaç dağda daha kayıtlı olan çok sayıda bitkiye ev sahipliği yapar. Buna ek olarak Kaz dağları'nda Türkiye'de başka bir yerde bulunmayıp yalnız Yunanistan ve diğer Balkan ülkelerinde sınırlı bir yayılış gösteren pek çok bitki türü de yer alır (Satıl, 2005).

Doğal kaynaklar ve bitki örtüsü açısından oldukça zengin bir potansiyele sahip olan Kazdağları kültürel geçmiş açısından da yoğun bir birikime sahiptir. Troya, Apollon Smintheon, Assos, Antandros gibi ören yerlerinde resmi kazılar devam etmekte ve yörenin geçmişini günışığına çıkarmaktadır. Özellikle yeni kazılmaya başlanan Antandros antik yerleşim yeri yörede önemli bir kültür potansiyeli oluşturmaktadır. Kazdağları çevresindeki diğer kültürel varlıklar; Küçükkuyu Beldesi'nin 3km. uzağındaki Adatepe Köyü'nde yer alan ve Roma Devri'ne Ait olan Zeus Altarı ve Behramkale (Assos) antik kentinin girişinde Tuzla Çayı üzerinde kurulmuş, Osmanlı dönemine ait olan Behramkale Köprüsü'dür.

Kazdağları eteklerinde sıralanan yerleşim yerlerinde çok zengin bir mimari doku vardır. Binlerce yıl öncesinden gelen örnekler ile yakın geçmiş örnekleri iç içedir. Resmi kazı yapılan ören yerlerinin yanında, yakın çevremiz olan Yeşilyurt, Adatepe, Narlı, Avcılar, Çamlıbel köyleri ile

Altınoluk, Güre, Zeytinli, Kalkım beldeleri, Edremit ve Havran ilçeleri, zengin mimari değerleri olan sivil ve kamusal yapılarla doludur (Cengiz E.Ö., Kelkit A, Gönüz A. 2006)

KAZ DAĞLARINDA DOĞA EĞİTİMİNİN UYGULANMASI

Bilimsel bakış açısı ile doğal ve kültürel değerlerin tanıtılması, sevdirilmesi, toplumun bilimsel çalışmalara bakış açısının geliştirilmesi ve doğa koruma bilinci oluşması için ekolojik ilkeler ışığında doğa eğitimi verilmesi günlük yaşamın yoğunluğunda toplumun farkında olamadığı doğal ve kültürel değerlerini tanımasını sağlayacaktır.

Doğa koruma, ekoloji, flora, fauna, biyo çeşitlilik, coğrafya, jeoloji, arkeoloji, kültürel yaşam ile doğa kullanımı etkileşimleri konuları temel alınarak uzmanlar tarafından belirlenecek uygulamalı doğa eğitimlerinin geniş kitlelere ulaştırılması hedeflenmelidir.

Bu hedefler doğrultusunda öğretim üyeleri ve uzmanlar eşliğinde farklı kesimlerden oluşan katılımcıların doğal alanda bir araya getirilerek disiplinler arası ilişki kurulup katılımcı yaklaşımla eğitim programı uygulanmalıdır. Eğitim programında uzmanlar tarafından verilecek teorik bilgilerle hedef kitlenin tartışarak konuları algılamalarının sağlanması ve alanda yapılacak uygulamalı eğitimlerle doğayı tanıma ve anlama, doğayı keşfetme doğa ile bütünleşip doğanın dilinin öğretilmesi hedeflenmektedir. Doğa ile uyumlu yaşamı keşfetmek, doğa ile bütünleşmenin insana sağlayacağı mutluluğu hedef kitlenin alanda uygulamalar ile yaşaması sağlanmalıdır. Eğitim programlarında hedeflenen Kaz dağlarının sunduğu doğal kaynaklardan yararlanılarak bilimin güncel yaşamımızdaki öneminin algılanabilmesi ve ezberci yöntemlerle bilimin sıcak yüzünü keşfedememiş genç nesile doğanın bir parçası olduğunun hissettirilmesi.

Hedef kitle belirlenirken İlk, orta, üniversite, yüksek lisans öğrencileri, araştırma görevlileri, öğretmen adayları olarak seçilmesinin yanı sıra yerel halkın da bilinçlendirilerek doğaya duyarlılığının artırılması zorunludur.

Koruma kavramı yasaklarla ve sınırlamalarla değil, yeterli bilgilendirmeler yapılarak doğa ile bütünleşmenin sağlanması ile olacaktır. Hiçbir doğal alanın orada yaşayan kişilere karşı duruşla da korunamayacağı bu güne kadar yaşanan örneklerle anlaşılmıştır. Kaz dağları'nın doğal güzellikleri yerel yaşamı ve tarihi ile bir bütün oluşturmaktadır. Kırsak alanların kültürel yapısı yerel halkın alanları terk etmesi ile birlikte kullanılmamaya bağlı olarak özelliğini kaybetmekte ve yok olmaktadır.

Kaz dağlarının doğal kültürel kaynaklarının sürdürülebilir olarak kullanımının sağlanması ancak kaz dağlarında araştırmaların yaygınlaştırılmasıyla beraber alan içinde sürekli işler konumda koruma noktaları oluşturulması ve yerel yaşamın tüm zenginlikleri ile alanda varlığını korunması ile gerçekleşebilecektir. Bunun sağlanabilmesi için Kaz dağlarında "doğa-kültür okulu" kurularak alanda yıl boyu belli dönemler halinde eğitimler ve araştırmalar yapılması sağlanmalıdır.

Mevcut koruna statüleri bölgenin doğal yapısı yanı sıra kültürel yapısı da dikkate alınarak yeniden şekillendirilmeli ve her alanın kendi özel yapısına göre uygulanmalıdır. Kaz dağları sahip olduğu kaynak değerleri açısından yanlış kullanımların engellenebilmesi için mutlaka koruma statüsüne alınması gerekli bir alandır. Fakat unutulmaması gereken en önemli şey de bir bölgeyi en iyi koruyacak olanlar orada yaşayanlardır. Yerel halkın bilinçlendirilmesi ve onlara alandan gelir elde edebilecekleri alternatif çözümler yaratılması ile yanlış kullanımlara yer vermeleri engellenebilir ve doğanın sürdürülebilir olarak kullanması sağlanabilir.

Kaz dağlarının koruma ilkeleri doğrultusunda kullanılan bir alan olabilmesi için kamu kuruluşları, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk bağlantısının sürekli birbiri ile bağlantılı ve birbirini destekleyici işlerlikte olması ülkemizin çok geniş bir kesiminin bu alandan sürdürülebilir olarak yararlanmasını sağlayacaktır. Doğanın rekreasyonel özelliğinden yararlanmanın yanı sıra doğanın eğitim amacıyla kullanılması geniş kitlelerin ve gelecek nesillerin kültürel, bilimsel olarak gelişimini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Azatoğlu, S., Azatoğlu, İ., 2001. Kazdağı Dünü / Bugünü. Mengitan Basım ve Ambalaj Sanayi, İzmir.

Azatoğlu, S. ve Azatoğlu, İ., 2005, Kazdağı/İda Doğa ve Kültür Gezi Rehberi, İdaköy Çiftlik Evi Yayını, ISBN: 975-92997-3-9, 222s., Çamlıbel Köyü, Edremit/Balıkesir.

Cengiz E.Ö., Kelkit A., Gönüz A., 2006, Kaz Dağlarında bulunan Turizm Tesislerinin Çevreye Duyarlılıklarının İrdelenmesi. Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri. 22–25 Haziran 2006, Çanakkale

Gündüz, S., 1998. Koruma-Kullanım İlkeleri Çerçevesinde Beynam Muhafaza Ormanı'nın Rekreasyonel Taşıma Kapasitesinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 187s., Ankara.

Satıl, F., 2005, Biyolojik Çeşitlilik ve Kazdağı Milli Parkı'nın Floristik Özellikleri, Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Balıkesir. (Kazdağları Çevre Eğitim Programı–2005)